

Tiedekunta-Fakultet-Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos-Institution-Department Yhteiskuntahistorian laitos	
Tekijä-Författare-Author Heikkilä, Satu			
Työn nimi-Arbetets titel-Title " ... Tuomitaan täten kuolemanrangaistukseen, päätöksestä ei valitusoikeutta ..." : Pikaoikeudet talvi- ja jatkosodassa 1939-1944			
Oppiaine-Läroämne-Subject Poliittinen historia			
Työn laji-Arbetets art-Level Pro gradu		Aika-Datum-Month and year 2007-03-23	Sivumäärä-Sidantal-Number of pages 95 s.
<p>Tiivistelmä-Referat-Abstract</p> <p>Tutkimuksessa tarkastellaan talvi- ja jatkosodan aikana rintamalla perustettuja pikaoikeuksia. Pikaoikeuksia perustettiin tutkitulla ajanjaksolla 1939-1944 yhteensä 39 tapauksessa. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, keitä näissä tapauksissa tuomitut henkilöt olivat, mistä heidät tuomittiin sekä mitkä olivat heidän kansallisuutensa, taustansa sekä mahdolliset motiivinsa. Toiseksi tarkoituksena on selvittää, millä paikkakunnilla pikaoikeuksia perustettiin, miksi sekä kenen toimesta. Tärkeimpinä lähteinä on käytetty sota-arkistossa säilytettyjä pikaoikeuksien pöytäkirjoja sekä tutkimuskirjallisuutta.</p> <p>Tutkimuksessa selvitetään ensinnäkin yleisesti, miten sotilashallinto ja etenkin sodanaikainen oikeudenkäyttö oli järjestetty talvi- ja jatkosodan aikana, kuten esimerkiksi keitä olivat keskeisimmät viranomaiset ja miten sota-oikeudet ylipäänsä toimivat kenttäoloissa. Tämän jälkeen esitellään pikaoikeusmenettelyn eri vaiheet sekä taulukkomuodossa arkistomateriaaliin perustuvat pikaoikeustapaukset. Koska työssä ei ole mahdollista "avata" kaikkia pikaoikeustapauksia, esitellään siinä vain muutama tyypillinen pikaoikeustapaus sekä suomalaisten että ulkomaalaisten syytettyjen ja tuomitujen osalta.</p> <p>Tutkituista pikaoikeustapauksista rikoksentehtäjä oli kahdessa kolmasosassa tapauksista Neuvostoliiton kansalainen loppujen ollessa suomalaisia. Suurin osa rikoksista koski vakoilua, mutta myös muutama sotakarkuruustapaus mahtui mukaan. Kaikki pikaoikeuksissa tuomitut Neuvostoliiton kansalaiset olivat syytteessä vakoilusta. Suomalaisista kaksi kolmasosaa oli syytteessä vakoilusta ja loput sotakarkuruudesta. Noin 90 prosenttia syytetyistä tuomittiin kuolemanrangaistukseen, jotka yhtä lukuun ottamatta pantiin heti täytäntöön. Kaikki pikaoikeuksissa käsitellyt tapaukset ajoittuivat joko talvisodan aikaan tai jatkosodan alku- ja loppuhetkiin. Pikaoikeudet sijoittuivat maantieteellisesti varsin pitkälti rintamalinjojen mukaisesti, mutta yksi pikaoikeus toimi myös kotirintamalla.</p> <p>Pikaoikeuksia näyttää käytetyn varsin säästeliäästi, kun otetaan huomioon, että samaan aikaan kenttäoikeudet tuomitsivat vajaat 600 ihmistä kuolemantuomioon. Tutkitun aineiston perusteella on vaikea sanoa, miksi pikaoikeuksiin turvaututtiin niissä tapauksissa kuin näin tehtiin. Joka tapauksessa lain asettamat edellytykset pikaoikeuden asettamiselle tuli täyttyä. Se, että päädyttiinkö pikaoikeutta näissä tapauksissa käyttämään, saattoi johtua esimerkiksi sotatuomarin tai yksikön komentajan mieltymyksistä. Sotakarkuruustapauksissa pikaoikeutta käytettiin selvemmin pelotteena ja kurin palauttamiskeinona. Joidenkin tutkittujen tapausten osalta pikaoikeuden valitseminen näytti oikeutetummalta kuin toisten tapausten kohdalla.</p> <p>Tietävästi vain yksi pikaoikeustapaus aiheutti asian puintia eri oikeusasteissa vielä sotien jälkeen. Ne neuvostoliittolaiset tuomitut, joita ei teloitettu, palautettiin mitä todennäköisemmin sotien jälkeen takaisin Neuvostoliittoon. Suomalaisten teloitettujen osalta korvauskysymykset sekä epäselvyys teloitettujen hautapaikoista puhuttivat vielä sotien jälkeenkin.</p>			
Avainsanat-Nyckelord-Keywords sotatuomioistuimet pikaoikeus 1939-1944 sotarikokset vakoilu sotakarkuruus kuolemanrangaistus teloitus talvisota jatkosota			
Säilytyspaikka-Förvaringsställe-Where deposited			
Muita tietoja-Övriga uppgifter-Additional information			